

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U000414

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 16-01-2024

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Прийма Лада Юріївна

2. Lada Y. Pryima

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8956-2389

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Філологія

Дата захисту: 14-02-2024

Спеціальність за освітою: Середня освіта

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ПРИЙМА Лада Юріївна ID 4049

Повне найменування юридичної особи: Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Код за ЄДРПОУ: 31035253

Місцезнаходження: вул. Остроградського, буд. 2, Полтава, Полтавський р-н., 36003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Код за ЄДРПОУ: 31035253

Місцезнаходження: вул. Остроградського, буд. 2, Полтава, Полтавський р-н., 36003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 16, 16.21.13, 16.21.39, 16.21.07, 16.21.

Тема дисертації:

1. Граматичне освоєння англійських запозичень в українській мові початку XXI століття
2. Grammatical Adaptation of English Borrowings in the Ukrainian Language at the Beginning of the 21st c.

Реферат:

1. У дисертації з'ясовано особливості граматичної адаптації англійських запозичень у сучасній українській мові, проаналізовано специфіку функціонування цих одиниць у текстах різних дискурсів. Обґрунтовано актуальність теми, визначено мету й завдання, з'ясовано об'єкт, предмет і методи дослідження, висвітлено зв'язок дисертації з науковими програмами й темами, репрезентовано джерельну базу, розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, а також окреслено апробацію результатів розвідки. Актуальність теми дисертації пов'язана з нагальною потребою описати особливості морфолого-синтаксичної адаптації англійських запозичень через неусталеність їхнього функціонування в граматичній системі української мови. Незважаючи на наявність деяких розвідок в зазначеній царині, в україністиці відсутнє системне дослідження, яке б вичерпно характеризувало всі риси граматичної адаптації англійських запозичень, зокрема потенціал уживання

одиниць із різним ступенем засвоєння в текстах різних дискурсів. Інтегрування різними дискурсами одиниць англійського походження визначає потребу не лише ґрунтовно дослідити всі аспекти їхнього граматичного входження, але й представити їх у зв'язку з адаптацією цих одиниць на інших (фонетичному, графічному, словотвірному, лексико-семантичному й комунікативному) рівнях мови. Наукова новизна дисертації полягає в детальному аналізі особливостей граматичної адаптації англізмів різних частин мови з урахуванням найтипівіших рис їхнього вживання в різних дискурсах. У дослідженні систематизовано термінологійний апарат, з'ясовано чинники, які визначають надходження іншомовних елементів до української лексики. Услід за більшістю науковців поняття «запозичення» потрактовано як перенесення одиниць різних рівнів з однієї мови до іншої, а також як результат цього процесу. Запропоновано авторську концепцію екстра- й інтралінгвальних чинників такого явища. Вичленувано принципи класифікування англізмів в українській мові (морфологічний, семантичний, тематичний, хронологічний, стилістичний, джерело надходження, ступінь асиміляції). Випрацювано власну тематичну й семантичну класифікації англізмів згідно з обсягом позначуваних ними понять та особливостями семантичної структури. Схарактеризовано проблему активного запозичення англізмів у контексті лінгвоекотологічного здоров'я української мови: запропоновано врегульований підхід до вживання цих одиниць. Проаналізовано особливості реалізації граматичних категорій англійськомовних запозичень різних частин мови. Установлено, що англізми-субстантиви функціують у межах відмінково-числових парадигм і можуть мати I, II, III або нульову відміну. Унаслідок неповної граматичної асиміляції деякі засвоєні іменники демонструють варіативність відмінкових форм. Англізми набувають родової належності на основі формального й семантичного параметрів. Більшість англізмів має повну числову парадигму; одиниці з неповною парадигмою можуть бути сингулярними чи плюральними. Якісні прикметники та якісно-означальні прислівники англійського походження здебільшого мають здатність ступенюватися. Нормативно неступеньовані одиниці подеколи реалізують контекстуально визначену категорію градуальності. Визначено перевагу англізмів II дієвідміни над представниками I дієвідміни, одиниць недоконаного виду – над доконаним, а перехідних дієслів – над неперехідними. Англізми-вербатииви реалізують дійсний, умовний і наказовий способи. Процесуальне й результативне аспектуальні значення дієслів виявлено в грамах доконаного й недоконаного видів. Англізми реалізують категорію активного та пасивного стану залежно від особливостей предикативно-об'єктних зв'язків. Дієслова-англізми дійсного способу мають повну парадигму особово-часових форм за винятком імперсональних одиниць. Подеколи відбувається транспонування категорій часу, способу й виду. У дисертації розширено наявну класифікацію функцій англізмів, продемонстровано специфіку вияву цих функцій у різних дискурсах. З'ясовано, що реалізація номінативної, компресійної та стилістичної функцій запозичень має дискурсоспецифічний характер, тоді як дериваційна функція є вторинною. Хоча всі чотири функції виявлено в масмедійному, художньому й науковому дискурсах (за винятком стилістичної функції в останньому), особливості їхнього вияву варіюються залежно від аналізованого оточення. Схарактеризовано дискурсоспецифічні параметри граматичного засвоєння англізмів. За ступенем граматичної адаптації аналізовані дискурси ранжовано (від найнижчого до найвищого) так: інтернетний, масмедійний, художній, науковий. Практичне значення дисертації полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використані в посібниках із морфології, лексикології, практики перекладу, науково-дослідній роботі філологів, лексикографічній практиці, а також під час розробки положень державної мовної політики, спрямованої на збереження лінгвоекотологічного балансу.

2. The dissertation examines the peculiarities of grammatical adaptation of English borrowings in the modern Ukrainian language and is focused on these units' functions in texts across various discourses. It establishes the topic's relevance, sets forth goals and objectives, defines the object, subject, and methodology of the research, links of the study to scientific programmes, agendas, and themes; presents the source base, reveals novelty and practical significance of the obtained results; outlines the forms of their validation. The dissertation's relevance lies in the urgent need to describe the morpho-syntactic adaptation features of English borrowings due to their unstandardised functioning in the grammatical system of the Ukrainian. While existing researches have shed light on some facets of the issue, up-to-date Ukrainian linguistics lacks systematic acquisition covering all the aspects

of anglicisms' grammatical assimilation, including the potential use of units with different degrees of adaptation in various discourses. The integration of English loanwords underscores the need not only to comprehensively study the grammatical traits of their use but also to present them in conjunction with adaptation at the phonetic, graphic, word-forming, lexical-semantic, and communicative lingual levels. Its scientific novelty lies in the detailed analysis of the features of grammatical adaptation of anglicisms of various parts of speech, with a focus on their typical functional characteristics in different discourses. The research systematizes the theoretical framework for studying borrowings and presents original theoretical generalizations. Following the most scholars, the concept of borrowing is interpreted as the process of transferring lingual units of various levels from one language to another, as well as the result of this process. An original classification of extra- / intralingual factors of borrowings is proposed. The principles of classifying anglicisms are systematized, including morphological, semantic, thematic, chronological, and stylistic ones, as well as the source of origin and adaptation degree. An original thematic and semantic classifications of English borrowings according to the scope of concepts and the specificity of their semantic structures are formed. The study addresses the active borrowing of anglicisms in the context of lingual-ecological health of the Ukrainian language. A balanced approach to using these units is advised. The dissertation provides a detailed analysis of how grammatical categories of anglicisms function in different parts of speech. It is established that borrowed nouns can have typical case-number paradigms, adopting the 1st, the 2nd, the 3rd, or zero declensions. Due to incomplete grammatical assimilation, some nouns demonstrate case forms' variability. Most substantive borrowings have complete grammatical paradigm of number; units with an incomplete paradigm may be only of a singular or plural form. Qualitative adjectives and qualitative-descriptive adverbs of English origin are mostly gradable. Normatively non-gradable units may have context-specific degree of comparison. A predominance of the 2nd conjugation anglicisms over the 1st one, imperfective aspect grammemes over perfective ones, and transitive verbs over intransitive ones was observed. Verbs of English origin possess indicative, conditional, and imperative moods. The processual and resultative meanings of these verbs are fulfilled by the grammemes of perfective and imperfective aspects. Anglicisms reveal the category of active / passive voice based on specific predicative-objective relations. In the indicative mood, verbs of English origin have a complete person-tense form paradigm. There are context-specific instances of transposition in the categories of tense, mood, and aspect. The dissertation expands the existing classification of functions of English borrowings, showing the nature of these functions in various discourses. It is established that the realization of nominative, compressive, and stylistic functions of anglicisms is discourse-based whereas derivational function tends to be the secondary. While all the four functions are presented in the mass media, literary, and academic discourses (except for the stylistic function in the latter), their specific realization varies across discourses. The discourse-specific traits of grammatical adaptation of anglicisms are characterized. Based on the degree of their grammatical adaptation, the discourses were ranked from the lowest to the highest as follows: internet, mass media, literary, and academic. The practical significance of the study lies in the applicability of its findings. The research results can be used in manuals on morphology, lexicology, and translation, as well as linguistic research, lexicographic practice, and the development of state language policy aimed at preserving the lingual-ecological balance.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Прийма Л. Ю. Граматичне освоєння англійців у сучасній українській мові. Лінгвістичні студії. 2020. Вип. 40. Том 2. С. 71–80.
- Прийма Л. Ю. Лексико-семантичний потенціал запозичень з англійської мови в романі «Ініціація» Люко Дашвар. Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [ред.-упор. М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич : ВД «Гельветика», 2023. Вип. 64. Том 2. 396 с. С. 194–200.
- Шрамко Р. Г., Прийма Л. Ю. Англійці в сучасному масмедійному дискурсі: семантико-функційний аспект. Закарпатські філологічні студії. Одеса : ВД «Гельветика», 2023. Вип. 28. Том 2. С. 62–72.
- Беляєва О. М., Шерстюк Н. О., Прийма Л. Ю. Семантико-стилістичні та концептуальні особливості англомовних запозичень у сучасній українській мові (на матеріалі текстів, розміщених у соціальних мережах). Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : зб. статей IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 7–8 листопада 2019 р.). Полтава : Астроя, 2019. С. 21–25.
- Прийма Л. Ю., Шерстюк Н. О. Лінгвістичні особливості англійських запозичень в українській медичній термінології. Медична наука в практику охорони здоров'я : матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 22 листопада 2019 року). Полтава, 2019. С. 62–63.
- Прийма Л. Ю. Англійці в українській медичній терміносистемі. Сучасний англомовний науковий дискурс : зб. наук. праць студентів і магістрантів. Полтава, 2020. Вип. 4. С. 132–134.
- . Прийма Л. Ю. Особливості функціонування англійців у сучасному українському медіадискурсі. Молодий вчений. 2020. № 5.1 (81.1). С. 48–52.
- Прийма Л. Ю., Шерстюк Н. О. Лінгвістичні особливості англійців сфери інформаційних технологій. Іноземна мова у полікультурному просторі: досвід та перспективи : зб. матер. II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Кам'янець-Подільський, 09 квітня 2020 р.). Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка, 2020. С. 83–86.
- Прийма Л. Ю. Синтаксичні структури-англійці в сучасній українській мові. Актуальні проблеми синтаксису: сучасний стан і перспективи дослідження : матер. Міжнар. наук. конф., присвяченої 110-річчю від дня народження професора Іларіона Слинька (м. Чернівці, 16-17 червня 2022 р.) / за ред. С. Т. Шабат-Савки. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 246 с. С. 168–171.

Наукова (науково-технічна) продукція: методичні документи

Соціально-економічна спрямованість: удосконалення методичної підготовки викладачів зво

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0121U111291

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шрамко Руслана Григорівна

2. Ruslana H. Shramko

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9258-9128

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Код за ЄДРПОУ: 31035253

Місцезнаходження: вул. Остроградського, буд. 2, Полтава, Полтавський р-н., 36003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Левченко Тетяна Миколаївна

2. Tetiana M. Levchenko

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4275-7701

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Університет Григорія Сковороди в Переяславі

Код за ЄДРПОУ: 04543387

Місцезнаходження: вул. Сухомлинського, буд. 30, Переяслав, Переяслав-Хмельницький р-н., 08401, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бугайова Оксана Іванівна

2. Oksana I. Buhaiova

Кваліфікація: к. філол. н., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2084-3457

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, корп.15, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Павлова Ірина Григорівна
2. Iryna H. Pavlova

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1078-3611

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Код за ЄДРПОУ: 31035253

Місцезнаходження: вул. Остроградського, буд. 2, Полтава, Полтавський р-н., 36003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Педченко Світлана Олександрівна
2. Svitlana O. Pedchenko

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3995-6619

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Код за ЄДРПОУ: 31035253

Місцезнаходження: вул. Остроградського, буд. 2, Полтава, Полтавський р-н., 36003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Ленська Світлана Василівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Ленська Світлана Василівна

